

Instytut Pamięci Narodowej - Katowice

<https://katowice.ipn.gov.pl/pl3/aktualnosci/246163,Marsz-Wolnosci-Katowice-25-maja-1981.html>
14.08.2026, 09:10

Marsz Wolności, Katowice, 25 maja 1981

17.08.2026

„Migawka archiwalna” przypomina dziś o 45. rocznicy powstania Regionalnego Komitetu Obrony Więzionych za Przekonania (RKOWzP) w Katowicach i o dużej manifestacji, jaką jego członkowie – wspólnie ze studentami z Międzyuczelnianego KOWzP – zorganizowali w dniu 25 maja 1981 r.

Najpierw parę słów o samym RKOWzP. Ten i inne regionalne komitety powstawały w „karnawale Solidarności”, aby upominać się o pozbawionych wolności przeciwników komunistycznej władzy. Okres po sierpniu 1980 r. był co prawda czasem ograniczonych represji, jednak nadal w więzieniu przebywali m.in. członkowie KPN. RKOWzP w Katowicach powstał w marcu 1981 r. i początkowo skupił się na organizowaniu akcji informacyjnych (ulotki, plakaty) oraz na zbieraniu podpisów pod petycją w sprawie zwolnienia przetrzymywanych liderów KPN i braci Kowalczyków (skazanych za wysadzenie auli w Opolu w październiku 1971 r.). Ponieważ te działania nie odniosły oczekiwanego skutku, działacze RKOWzP podjęli akcję protestacyjną, a otwierającym ją aktem stało się wywieszenie 1 maja 1981 r. przez Teresę Baranowską (członka władz krajowych KOWzP) transparentu z napisem „Uwolnić więźniów politycznych” na balkonie jej mieszkania w katowickiej Superjednostce. W maju i czerwcu trwały protesty głodowe w kilku zakładach pracy (m.in. w Fabryce Domów w Sosnowcu, w Przedsiębiorstwie Budowlano-Hutniczym w Katowicach).

W takiej atmosferze działacze Międzyuczelnianego KOWzP zorganizowali 25 maja 1981 r. w różnych ośrodkach akademickich marsze w obronie więźniów politycznych. W Katowicach wielki Marsz Wolności przeszedł spod katowickiej katedry przez ul. Jagiellońską (obok znajdującego się przy niej gmachu KW PZPR), Francuską, Warszawską i Rynek aż do Placu Wolności. Jeden z organizatorów, Zenon Lis z Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego wspominał: „Po prostu się bałem, idąc pierwszy odcinek cały czas zastanawiałem się czy skręcić, czy nie skręcać pod komitet. Trasa marszu, uzgodniona z Urzędem Miasta, nie przewidywała takiego wariantu. Bałem się, ale skręciłem. Na wysokości Komitetu Wojewódzkiego oczywiście stała milicja. [...] To była największa demonstracja w Polsce pośród wszystkich akcji KOWzP. Mimo euforii, idąc ulicami Katowic cały czas się bałem, że coś się może wydarzyć, że zostanę z takim garbem na całe życie [...]. Wcześniej właściwie nawet nie zakładaliśmy, że dojdziemy do placu Wolności. Mieliliśmy przekonanie, że zablokują nas na wysokości ul. Młyńskiej. Życie nas przerosło. Nam wydawało się, że wszystko możemy zrobić. Nastroje były na fali wznoszenia, a władza bardzo bała się demonstracji ulicznych.”

W marszu wziął udział tłum ludzi, nic dziwnego więc, że komunistyczne władze zapamiętały ten afront. Gdy przyszedł czas – w grudniu 1981 r. – zemściły się internując wielu organizatorów manifestacji, a sam Zenon Lis przesiedział rok.

Protesty przyniosły ten skutek, że w czerwcu 1981 r. przywódcy KPN zostali na krótko zwolnieni, ale w niedługim czasie ponownie aresztowani.

Majowy marsz był oczywiście kontrolowany przez SB, a funkcjonariusze wykonali jego uczestnikom ponad 100 fotografii. Część ujęć się powtarza, na niektórych widoczne są tylko transparenty lub plecy demonstrantów – wybraliśmy zatem kilkanaście najlepszych zdjęć, które dołączamy do „Migawki”.

(na podstawie IPN Ka 435/201/7;

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/14289,Regionalny-Komitet-Obrony-Wiezionych-za-Przekonania-w-Katowicach.html>;

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/biogramy/15002,Baranowska-Teresa.html?search=3988964404984>; P. Miśkiewicz, Ł. Kobiela, *Precz z komuną. Niezależne Zrzeszenie Studentów w województwie katowickim w latach 1980–1990*, Katowice 2021)

Początek marszu przy katedrze pw. Chrystusa Króla w Katowicach (IPN Ka 435/201/7)

Przejsie ul. Wita Stwosza w kierunku Placu Miarki (IPN Ka 435/201/7)

Przejsie ul. Wita Stwosza w kierunku Placu Miarki (IPN Ka 435/201/7)

Przejście ul. Wita Stwosza w kierunku Placu Miarki (IPN Ka 435/201/7)

Przypuszczalnie przy jednej z kamienic na ul. Wita Stwosza (IPN Ka 435/201/7)

Ul. Jagiellońska na wysokości Placu Sejmu Śląskiego (wówczas Feliksa Dzierżyńskiego, IPN Ka 435/201/7)

Manifestanci skręcają z ul. Jagiellońskiej na ul. Francuską (IPN Ka 435/201/7)

Manifestanci skręcają z ul. Jagiellońskiej na ul. Francuską (IPN Ka 435/201/7)

Skrzyżowanie ul. Francuskiej z ul. Wojewódzką (IPN Ka 435/201/7)

Skrzyżowanie ul. Francuskiej z ul. Wojewódzką (IPN Ka 435/201/7)

Skrzyżowanie ul. Francuskiej z ul. Wojewódzką (IPN Ka 435/201/7)

Manifestacja na ul. Warszawskiej (IPN Ka 435/201/7)

Na Rynku w Katowicach (IPN Ka 435/201/7)

Na Rynku w Katowicach (IPN Ka 435/201/7)

Prawdopodobnie u celu marszu, na Placu Wolności (IPN Ka 435/201/7)

Prawdopodobnie u celu marszu, na Placu Wolności (IPN Ka 435/201/7)

Na ul. Jagiellońskiej, między ul. Henryka Sienkiewicza a Placem Sejmu Śląskiego (wówczas Feliksa Dzierżyńskiego, IPN Ka 435/201/7)

Manifestanci skręcają z ul. Jagiellońskiej na ul. Francuską (IPN Ka 435/201/7)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Katowice

Katowice

Archiwalia IPN

Powiązane wiadomości

Migawki archiwalne